

הרהורים על המילה OBSCENE בטקסט של הוברט דרייפוס

HUBERT L. DREYFUS

ON THE INTERNET

DISEMBODIED TELEPRESENCE AND THE REMOTENESS OF THE REAL -

Chapter 3 PP. 51-72

עבודת רפרט בקורס "חישוב, מחשבה, שפה ואינפורמציה"

ד"ר אלי דרזנר

מגישה: לאה גרינפטר גולד

"the imponderable bloom, declared by discredited philosophy to be the actual essence of intercourse, was ignored by the machine"

E.M.FOSTER, "The machine stops"

Whatever hugs do for people, I'm quite sure telehugs won't do it. And any act of intimacy mediated by any sort of robot prosthesis would surely be equally grotesque if not obscene.

Hubert L. Dreyfus

Our sense of reality, then, would not be just the readiness of flight of a hunted animal; it could also be the feeling of joy and security of being cared for. If so, even most sophisticated forms of telepresence may well seem remote and even obscene if not in some way connected with our sense of the warm, encircling, nearness of a flesh-and-blood human body.

הקדמה

ד"ר אלי דרזנר הציג את אחד הטיעונים של הוברט דרייפוס שמראה שהניתוק (בין הגוף למיינד) לא אפשרי. בטענה שמה שחסר למחשב זה ה DASEIN של היידגר. דרייפוס מציג את רנה דקרט כמקור לכיוון המוטעה. מצד שני שואב מהוסרל ומהיידגר שמחברים יחד לפעולה בעולם וגוזר מסקנה שאין יכולת לרדוקציה בעולם. לטענת ד"ר אלי דרזנר נציג העמדה של דרייפוס יצטרך לטעון ולנסות טיעון שישכנע שאכן גוף מוצג בצורה סימבולית. אם מישהו ירצה לרדת מהרכבת של דרייפוס הוא יצטרך למצוא את הנקודה המתאימה (תחנה/שער). לרוב לא נותנים את הדעת. המשפט הזה של ד"ר אלי דרזנר הוביל אותי לחקירה לאן מובילה הרכבת של דרייפוס. התחברתי לבעייתיות שמעלה דרייפוס, בהמשך למחשבה של קירקגאארד והיידגר, על עולם משולל גופניות שמתבטל בו הצורך לקשר אנושי או לאמוציות ומה האימפקט של זה על החברה.

ניסיתי לבדוק את מושג הגוף במאמר של דרייפוס ומה המשמעות שלו ביחס לאפשרויות שלנו לחוות עולם בעידן האינטרנט? או שאלה מהסוג של: גוף, גופניות, מה השאלה? סדרת שאלות נוספת הפנתה אותי לדרך עוד יותר מסובכת שבמרכז עומדת המילה/מושג "תודעה".

שאלות נוספות שעלו לדיון כשקראתי את הטקסט היו:

- מה הבעייתיות במושג הגוף שתבע דקרט?
- כיצד מושג הגוף מאבד משפיותו בעידן האינטרנט?
- מדוע מכנה דרייפוס את הפעילות של נוכחות-מרחוק (ע"י הפעלת מכשירים) כפעילות שנחשבת ל obscene?

במסגרת הרפרט החלטתי שאין באפשרותי לטפל לא במושג ה"גוף" ולא במושג "תודעה" מפאת היותם מושגים עתירי רבדים, שורשים ושלוחות. ולכן מצאתי לנכון להתמקד במילה OBSCENE ששיבשה עלי את דעתי בכל פעם שקראתי את הטקסט של דרייפוס. לא הבנתי מה הקשרה לנושא היות ולרוב אני נתקלת בה בתחום בו אני עוסקת לא מעט (מכון תודעה למען נפגעי ונפגעות תעשיית המין) - ומשמעותה לידי התנהגות מינית בלתי מקובלת. השאלה המרכזית ששאלתי עצמי תוך כדי קריאה חוזרת ונשנית של המאמר היתה: מה הקשר בין המילה OBSCENE שמתקשרת מבחינתי עם פורנוגרפיה לבין בינה מלאכותית? המילה OBSCENE שימשה לי כתחנה/שער שמאפשרת לרדת מהרכבת של דרייפוס ולהתבונן כיצד המילים יכולות לשבש עלינו את המחשבה או אולי לפתוח בפנינו כיוון מחשבה מרתק לשירוש מושגי יסוד.

מבנה הרפרט:

עקב הסקופ המצומצם של הרפרט ארחיב על עמדתו של הוברט דרייפוס דרך ההתייחסות לטקסט של הפרק השלישי מתוך "על האינטרנט". בעיית הגוף והמיינד כפי שנראית דרך הטקסט, ואז אתמקד במושג "תועבה" ובמשמעותו בטקסט, כיצד דרך המילה המאוד טעונה הזו ניתן להוביל לבחינת הבעייתיות במושגי הגוף והנפש שתבע דקרט וכיצד מושג הגוף מאבד משפיותו בעידן האינטרנט, אציג שתי דוגמאות מתחום ה AI דרך דוגמאות אלו אבסס את הדיכטומיה בין העמדה של דרייפוס ובין העמדה של הדוגלים בפילוסופיה אנליטית והמגינים על מחקר ה AI ובהמשך על ה"סייברספייס" ואסיים במשאלה.

השאלה שעליה אדון ברפרט זה הינה: מה הקשר בין המילה OBSCENE שמתקשרת מבחינתי עם פורנוגרפיה לבין בינה מלאכותית? מה המשמעות של המושג תועבה OBSCENE בטקסט של דרייפוס? האם התכוון דרייפוס להשתמש במושג תועבה במשמעות אחרת? האם יכול היה לשלוט על מובן המילה ביחס למאמרים אחרים שמזכירים את מאמרו או מאמרים של הוגים אחרים בתחום שמשמשים במילה זו כדי לתאר את תחום מחקר

הבינה המלאכותית? מה מובן המילה OBSCENE באנגלית וכיצד ניתן לקשר בין מובנה בעברית למובנה באנגלית. ומה גרם לי להתייחס למילה זו דווקא.

- אעלה השערות לשאלה: מדוע משתמש דרייפוס במילה הזו כדי לתאר את AI
- אציג דוגמאות מהסרטים: AI - STEPFORD WIVES
- אציג את העמדה בעד דרייפוס, לגבי AI דרך המשמעות ושימושי המילה OBSCENE
- אציג את העמדה נגד דרייפוס - בין העוסקים ב AI. וכיצד השימוש במילה OBSCENE אפשר למבטלי עמדה זו לסלקה כלא רלוונטית, כאילו בטל זמנה.
- תוך כדי הצגת העמדות אשתדל לערוך סקירה ממצה של מאמרים המציינים את השימוש במילה OBSCENE בקשר עם האינטרנט ועם AI.
- אנסה לבדוק מה זה אומר להמשיך ברכבת של דרייפוס מבחינת המחקר העכשווי ואיך דווקא המילה OBSCENE מאפשרת להעלות את הרכבת של דרייפוס על פסים אקטואליים.

1. סיכום קצר של הטקסט של דרייפוס שכולל העלאת הנקודות אליהן אתייחס בעבודה

היה נהוג לחשוב שאינפורמציה זה מסר. משהו שמישהו אומר למישהו אחר. היום הדיבור על אינפורמציה אחר. אינפורמציה נאספת על ידי מכונות ונאגרת במאגרים. אנו חיים בעולם אינפורמציה והמניפולציה של האינפורמציה דומיננטית להצלחתנו. הרבה שיח פוסט מודרני מדבר על עולם שקולו טקסט. פילוסופיה מודרנית ומציאות אינטרנטית. אפשר לומר שקטגוריה מטפיזית תמיד היתה אך לא הבנו שזה מה שקורה. מצד שני אפשר לומר שאנו בעידן אינפורמציה שונה. האם אפשר להסכים עם חומסקי שתהליכים סימבוליים רצים בראש וראוי ואפשר לשלב בין הצד היציב לתפיסה הדימונית?
ההתייחסות לזהותנו בעידן האינפורמציה נראית כסוג של נוסחה:

Person > > information files

הגישה הקרטזיאנית מנתקת בין הצד הגופני שלנו לבין מי אנחנו כפרסון. ואלמנט האינטראקציה הבין אישית בהקשר הזהות ובהקשר ביטויה באינטרנט מטופל בצורה שונה על ידי הוגים שונים. הוברט דרייפוס מבקר את תפיסת הפרסונה הקרטזיאנית. היתה לו ביקורת גם על התקווה של מדיום תקשורתי שמשאיר מאחור את הגופניות ויכול להתרחש במיינד בלבד. הוא מבקר את נביאי האינטרנט - ביקורת של מציאות חברתית. הקייס המרכזי: אספקטים של תחושות הכרחיים לסוגי תקשורת ולכן האינטרנט תמיד כלי נכה. בלמידה מרחוק למשל מי שראה הקלטה באינטרנט לא יתפוס באותה צורה כמו הסטודנט עם המרצה בחדר. הוא ניסה להראות מה זאת אומרת שבונים זהות פרסון כתיק מידע (person as file) אתה לא סתם מה אתה אומר אלא מה אתה עושה. מנגד טענו נביאי האינטרנט והוגים הנשענים על המחשבה הליברלית פוסט מודרנית שהאינטרנט נותן דרור למה שאני. מושג האינפורמציה רלוונטי לגבי מושג האני - האם זו תופעה סימבולית? מה המרכיב הפיזי? האם מחשבה על האני כתיק יש בה יתרונות מסוימים? על פניו נראה שיש קשר למציאות אינטרנטית. מסתמנות שתי דרכים להבנת האני:

- דרך אחת: מושג האני סטטי
- דרך אחרת: מושג האני דינאמי ולחשוב שמי שאנחנו תלוי הקשר טכנולוגי והאינטרנט לא רק שעוזר לחשוף שאלה פילוסופית אלא משנה מציאות.

קשה לשפוט אז צריך לסמן ולחשוב. ד"ר אלי דרזנר מציע דרך מעניינת לבדיקה: לקשור סוציולוגיה לאינטרנט. אנתרופולוגיה של האינטרנט. לערבל + זהות ולבדוק מה יוצא. לטענתו זו תיבת פנדורה כי מעורבת פה התפישה שלנו למה זה סימבול וצריך להיזהר מבלבול בין מיפוי ובין ייצור (יצירה). אנו נתקלים שוב ושוב בעמימות המילה

תודעה ב 15 השנים האחרונות היו ספקולציות מאיפה יבוא הסבר למילה/מושג תודעה. יש הוגים שרוצים להצביע על כיוון של טריק (הוקוס פוקוס) אך אחרים מטילים בכך ספק. יש פה עניין למורכבות חברתית ואינטראקציה עם אחרים. המטפורה של הסובייקט / הפרסון כמכונת טיורינג נחקרה על ידי מספר הוגים ביניהם הוברט דרייפוס וג'ון סרל. דרייפוס הולך רחוק מסרל כי סרל חקר אפשרות לסימולציה מלאה במובן יחסי הפלט והקלט של טיורינג. דרייפוס כופר בטענה. דרייפוס מעלה טעונים נגד האינטרנט כסביבה מספקת לאינטראקציה. מה הטעונים של דרייפוס:

1. טענה ראשונה: חלק משמעותי הכרחי של היכרות עם העולם סביבנו הם גופניים. מה זאת אומרת?

• ידע אינטנציונלי - פסוקי KNOWING THAT

• יכולת - KNOWING HOW

דרייפוס אומר שיש לנו הרבה יכולות תנועה בעולם שמגלמות ההיכרות שלנו עם העולם - נע בחדר, מספק ידע מהסביבה שאני נע בה - ידע מקודד בראש ברצף סימבולי. למשל הידיעה לרכב על אופניים - האם אפשר לפרוט מרכיב משמעותי של יכולת מהסוג הזה.

2. טענה שנייה: ה KNOWING THAT מושגת על ה Knowing How

• אפילו שאלות מילוליות ששואלת השפה שקשורות בעולם הפיזי - התשובות מגלמות את הידע של ה HOW החוויה שלי והיכולת להסתדר במרחבים תלת ממדיים.

אם זה כך משתי ההנחות נובעת מסקנה שבאופן עקרוני לא נוכל לבנות מערכת סימבולית שתגיב לעולם באופן שאנו מסוגלים לעשות. לחכות את האופן שבו יצור חי משתמש... דרייפוס התחיל בכיוון הזה בתקופת שיא הציפיות של הסימולציה הממוחשבת של שפה. ב 20 - 30 שנה האחרונות הכל נכשל. דרייפוס נותן בסיס פילוסופי איך המדע הקוגניטיבי קשור לדקרט. איך עושים הפרדה בין השכל והגוף דרייפוס אומר שמה שמציגים כיתרון הוא הבעיה. מדען לא מוכן לקבל מחשבות מנותקות מהפיזי.

סיכום קצר של הטקסט: אתייחס לטקסט של דרייפוס על ידי בידוד חוט אחד שנע בטקסט ומקבל משמעות מעניינת ומצמררת לקראת סופו. החוט מתחיל בהקדמה לטקסט בציטטה שמביא דרייפוס מ א.מ. פורסטר "המכונה מפסיקה/עוצרת". דרייפוס מכנה את הטקסט הזה טקסט נבואי:

"the imponderable bloom, declared by discredited philosophy to be the actual essence of intercourse, was ignored by the machine"

הפריחה הבלתי צפויה שהוכרזה על ידי פילוסופיה לא מקובלת כמהותו האקטואלית של ה"אינטרקורס"

(יחסי מין/ החלפת דעות) והמכונה התעלמה מקיומו.

דרייפוס כותב את "על האינטרנט" במטרה לעורר אותנו לעובדה שאי אפשר לעשות דוקציה של המהות של האנושיות לרק מיינד כי אז נאבד את מהות האנושיות. ובכן, אם ניקח את החוט שנובע מהטקסט של א.מ. פורסטר "מהות האינטרקורס" נגלה שדרייפוס משתמש לאורך הטקסט בדימויים מעולם המיניות. הוא שואל שאלות לגבי ההשפעה של הטלטכנולוגיה על חוש המציאות שלנו. ותוהו האם נאבד משהו כאשר בני אנוש מתייחסים זה לזה דרך טלטכנולוגיה. הוא מזכיר שהיוונים חשבו שיצורים אנושיים הם בעלי ראשים חלולים המופנים אל העולם, מצביע על סנט אוגוסטין שעבד קשה כדי לשכנע שלבני אדם יש חיים פנימיים אך מדגיש שהרעיון הזה לא תפס עד תחילת המאה השבע עשרה כאשר רנה דקרט יצר הפרדה בין התכולה של המיינד לבין שאר המציאות. הכינוי שמעניק דרייפוס לכלים כמו טלסקופ ומיקרוסקופ כפרוטזות במהותו בעייתי ומפעיל מטפורה שקשורה עם נכות בכלל, שיוצרת מלכתחילה תפישה בעייתית לגבי חוסר מהימנותן. אתמקד בצורה שבה מתאר דרייפוס את אברי החישה האנושיים. דרייפוס מתאר את אברי החישה שלנו במונחים קרטסיאנים כ"טרנסדוסרים" ומדגיש שדקרט העלה אותנו על השביל הבעייתי הזה בכך שהניח שהגישה שלנו לעולם אינה ישירה. הדוגמא שדרייפוס מביא כדי להראות

את הבעייתיות במחשבה של דקרט מגיעה מעולם הנכויות הפיזיות. דרייפוס מצטט דוגמא שדקרט עצמו מביא לכך שאולי אין לנו בכלל גוף. התחושה של מי שאיבד רגל כאילו היא עדיין כואבת למרות שאיננה נותנת לדקרט בסיס לחשוב שהוא לא יכול להיות בטוח שהכאב שהוא חש מקורו באמת מרגל שכאילו הוא חש אותה. דרייפוס משבח את בוא הפרגמטיסטים שהעלו שאלה קריטיות: האם יחסינו לעולם הוא של צופה חסר גוף או של סוכן מעורב בעל גוף. והמסקנה שלהם, על פי דרייפוס, שמה שנותן לנו תחושה של קיום בעל נגיעה ישירה בעולם הוא היכולת שלנו לשלוט בהתרחשויות. שליטה במובן של לגעת, למשש, להתחבר למשהו אחר. התחושה שהשליטה הישירה גורמת לנו, לטענת דרייפוס, אינה מספיקה ושוב דרייפוס נותן דוגמא לזרוע הרובוטית שאנו מפעילים בשלט רחוק גם אם אנו שולטים בה במיומנות עדיין יש לנו תחושה שאנו לא נוגעים במציאות. משהו בעניין המרחק מצמק את החוש שלנו להווייה ישירה. ואז מעלה דרייפוס את נושא המצבים המסוכנים שיש בנו צורך לביטחון שאין אנו יכולים להבריא כל עוד יש לנו גוף. דרייפוס מתייחס למוריס קרלו פונטי שניסה לענות על השאלה והגיע למסקנה שיש בנו צורך בסיסי יותר מהצורך שלנו בביטחון. את הצורך הבסיסי יותר מכנה פונטי: הצורך שלנו לתפוס /לאחוז במובן GRIP את העולם. כדי לספק צורך זה מתקיימות פעולות שהגוף שלנו עושה בלי שאנו ערים לכך. זו תחושת הקונטקסט שאיננה קיימת בעולם הוירטואלי ואשר לדעת דרייפוס אי אפשר לפצח בבניית תכניות מחשב. המונח שבו משתמש מוריס קרלו פונטי הוא בין-גופניות INTERCORPOREALITY. הוא מתייחס לאינטראקציות עדינות (subtle) שקיימות רק בחלל שאינו וירטואלי. דרייפוס נותן כדוגמא את התיאטרון או כל מופע שבו הקהל נמצא פיזית במקום שבו המציגים פועלים. החוויה שונה כי הצופה, גם אם הוא רק צופה, הוא מעורב אקטיבית במופע. החוויה מוסיפה לתחושה שהוא קיים באותו עולם שבו קיימים השחקנים. החשיבות של קיום גופני מעלה שאלה של השוואה בין הצגה לסרט ואז מביא את הדוגמא של לימוד מרחוק. עד כמה חשוב לאפשר לצופה /לתלמיד לפרש את הסצנה בעצמו ואילו בצפייה בסרט או בלמידה מרחוק אין לו כלים לעשות זאת כי עושים עבורו את העבודה בכך שמכוונים את ראייתו באמצעות זוויות צילום. תצוגה מזווית מסוימת אם בזווית רחבה (WIDE ANGLE VIEW) או בקלוז - אפ (CLOSE UP) ובכך הוא מאבד את החוויה של קליטה של מרחב ויכולת להתמקד על האלמנטים הרלוונטיים לפירוש המתרחש בעצמו. הסכנה מכך שהוא יהיה מנוע מלהעניק לסצנה משמעות בעצמו¹. דרייפוס מדגים את דבריו דרך דוגמת הכדורגל: צופה לא יכול באמת ללמוד כיצד לשחק כדורגל אם הוא רק צופה במשחקים בטלוויזיה. ולכן דרייפוס תולה בלימוד מרחוק בעייתיות ממדרגה ראשונה כי התלמיד אינו יכול ליצור את התחושה של להיות בסיטואציה. הסיבה לכך היא כי חסרה לו ראייה פריפרלית PERIPHERAL VISION ולכן הקניית יכולות בלימוד מרחוק הינה אוקסימורון.²

מכאן יוצא דרייפוס בקריאה לזהירות. היכולת להתמקד במה שהוא משמעותי נעלמת עד כדי ההתייחסות לצורות מתוחכמות של טלפרנסס כ תועבה אם אינן קשורות באיזה דרך לתחושת החום והקרבה של גוף אנושי בשר ודם. פעמיים מזכיר דרייפוס את המילה "תועבה" בטקסט. בשתי הפעמים קשורה המילה עם פרוטזות ואינטימיות. דרייפוס מדמה מה זה להיות בנוכחות שהיא "FULL BODIED", או "TELEPRESENCE" כאשר מדובר בפעולה של אינטראקציה רגשית כמו חיבוק. האנושיות שמועברת בחיבוק, לטענת דרייפוס, לעולם לא תוכל לעבור ב"טלפרזנס" על ידי הפעלת פרוטזה אפילו אם ימצאו לפרוטזות סנסורי חישה. כל אקט אינטימי אחר שיתבצע על ידי פרוטזת רובוט יהיה מגוחך אם לא OBSCENE. דרייפוס טוען שגם אם הטכנולוגיה שלנו תתקדם מעבר לדמיון של א.מ.פוסטר היצירות המתוחכמות ביותר של "נוכחות מרחוק" יראו מרוחקות ואפילו OBSCENE אם לא יקושרו באיזה דרך לתחושתנו של קרבה של גוף אנושי בשר ודם.

¹ מזכיר מאד את הבעייתיות בלהגיע להבנה רוחנית ולעבור את השער של הפילוסופיה המזרחית אם לא עושה את זה לבד עם עצמו.
² דרייפוס, עמ' 69

דרייפוס מבכה את המצב האקטואלי (בשנת 2001) שכבר מהווה בעיה חמורה. חוסר האימון כתוצאה מאי יכולת להעניק או ליצור חזקת רקע של אימון באלה שנוגעים בנו בעדינות. רק על בסיס קיומה של חזקה כזו אנו יכולים לפתח יחס רלוונטי לפרסונות אחרות בחברה. וזה מרעיל את כל האינטראקציה האנושית.

במאמר שכתב דרייפוס שמקדים את הספר על האינטרנט ושגם בו מתייחס דרייפוס לחברה הטל-תקשורתית הוא מסיים בציטטה הבאה: "אנו מבלים יותר ויותר זמן בפעולה מרחוק וכך אנו עלולים ל"שחוק" את חוש הגשמיות שלנו של עולם מסוכן אך אמין אשר הופך את המגע הפיזי הומאני לאמיתי. כאשר חוש זה נחלש גם חוויות היום יום שלנו יכולות לשקף תכונות אשלייתיות ויצריכו הוכחה. בעולם לא גשמי ומפוקפק שכזה אפיסטמולוגיה עלולה לחזור לבמה כטל-אפיסטמולוגיה ודקרט עלול לקבל את התפקיד הראשי".

"As we spend more and more time interacting remotely, we may erode our embodied sense of a risky yet trustworthy world that makes physical or human contact seem real. As this sense is weakened, even our daily "local" experience may take on an illusory quality and so seem to be in need of justification. In such a disembodied and dubious world, epistemology might stage a comeback as telepistemology, and Descartes might make a successful last stand."³

המילה OBSCENE בגלגוליה השונים מאפשרת לקבל כלים כדי לנסות ולפענח את הטקסט הזה אי לכך אנסה לנתח את המילה עצמה ולאורה לבדוק לאן מובילות העמדות השונות לאינטראקציה האנושית בעולם האינפורמציה והסייברספייס.

2. התמקדות במילה OBSCENE

האטימולוגיה של המילה OBSCENE:
ביוונית ולטינית מורכבת המילה משני חלקים
OB - הינה פרפיקס לטיני
משמעותה: בדרך של, לעבר, היפוך, בחזית של, נגד
SCENE - מיוונית במובן במה, סצנה.

אתייחס למובנה של המילה באנגלית ובצרפתית כיום ואנסה להראות מה קורה עם תרגומה לעברית והאם יש קשר בין התרגום לעברית והמקור הלטיני יווני.

פירוש המילה OBSCENE באנגלית:
על פי מילונים שעינתי בהם באינטרנט למילה OBSCENE יש 5 סוגי פירושים כתואר השם (ADJECTIVE):
1. פוגעני בסטנדרט מקובל של צניעות/הגינות.
2. מעורר רגש תאוה (זימה)
3. דוחה, מגעיל
4. כל כך גדול בכמות שהופך להיות "מזעזע".

³ Hubert L. Dreyfus, Telepistemology - Descart`s last stand,

http://ist-socrates.berkeley.edu/~hdreyfus/rtf/Limits_of_Telepresence_6_99.rtf

למשל: Obscene amount of money

נדדתי גם בין המונחים שנחשבים SYNONYM (מילים שמביעות אותו דבר)

ושם מצאתי אוצרות. להלן מספר דוגמאות:

Bawdy, dirty, filthy, lewd, nasty, profane, scatologic, vulgar, preposterous

לא אלאה אתכם בפירוש של כל אחת ואחת מהמילים האלה אך נראה לי שחשוב לדיון במילה OBSCENE

להתייחס לפירוש המילה PREPOSTEROUS שגם על פי המילון נחשבת כמילה שמביעה אותו דבר וגם אני

סוברת שמילה זו מסבירה את המובן של המילה OBSCENE בקונטקסט הנוכחי.

על פי המילון משמעות המילה PREPOSTEROUS היא:

• Contrary to nature "נגד הטבע"

• Unreasonable לא הגיוני

משמעות זו גם מקרבת אותנו הכי הרבה למובן המילה OBSCENE בעברית. OBSCENE מתורגמת לרוב למושג "תועבה" או "מגונה" / בויקיפדיה בידיש יש שלט אין כניסה וכתוב "אינהולט פאר ערווא קסענע" תועבה בעברית היא מילה קשה! מילה שצריכים לחשוב עליה הרבה לפני שמתמשים בה. דוגמא? אקטואלית! המצעד של קהילת הGLBT בירושלים, שעליו נשפכו הררי דיו ותילי מילים בכל מדיה אפשרית ושנקרא בפי רבים "מצעד התועבה" במקום "מצעד הגאווה". תועבה בעברית כמעט תמיד מופיע במובן המיני. בתנ"ך גם מופיע המונח בהקשר של עבודת אלילים. בתנ"ך מופיע המושג "תועבה" לראשונה ב"ויקרא". וגל הפירושים סביב הטקסט הזה ימלא עוד 10 עמודים. בגמרא מפרשים "תועבה" כמורכבת משלש מילים "תועה אתה בה" - אתה תועה בדרכך - תעייה זו מתפרשת על ידי חז"ל כמעילה בערכי המשפחה. רב אפשטיין כותב שכונת הביטוי "תועבה היא" ש"תועה מדרכי יסודות הבריאה" וזה אולי החיבור הקרוב ביותר עם משמעות המילה OBSCENE בטקסט של דרייפוס במובן "תועה בדרכך", "נגד הטבע" או "לא הגיוני".

ההתייחסות למילה OBSCENE כיוון שנראתה לי מחוץ לקונטקסט בטקסט של דרייפוס וביקשתי לחקור את האטימולוגיה שלה כדי להגיע לסוג של מכנה משותף בין משמעותה בשפות השונות שאני מכירה כדי להוציא ממנה רמזים שינחו אותי בהבנת הטקסט של דרייפוס. מאד מעניינת התפיסה של הגמרא שמובילה את המתעמק לתפיסת המילה "תועבה" במשמעות של דרך שתועים בה כי תפיסה זו מעבירה אותנו מיד לפסים של תהליכים וכיוונים. נראה לי אמנם שיש לפתח כיוון זה אך עדיין רבה הדרך ויש להתייחס למרכיבים נוספים שהוטמעו במילה זו כדי שאפשר יהיה לעשות רפלקציה על המילה בכל הרבדים שלה. בין היתר צריך להתייחס למשמעותה במערב היודוקריטיאני ולקונטציות של טוב ורע, מה זה אומר כשמדקלמים "צריך לבחור את הכיוון הנכון", איך משפיעה הדרך על האינטואיציה וכו'. אני לא מתיימרת לתת תשובות אך שאלת השאלות ומיפוי הנושאים לרפלקציה גם הן יכולות לקרב לדיון ולהנחות את הרפלקציה על זהותנו בעולם מסובך וחסר פשרות זה בו אנו חיים.

3. השערות מדוע משתמש דרייפוס במילה OBSCENE בקונטקסט AI

שאלת הגוף⁴

בראיון שמתקיים עם דרייפוס בשנת 2002 נשאל דרייפוס מדוע הוא בחר להתייחס לשאלת הגוף. "זה זרם מיעוט שאיליו התוודעתי - קירקגאארד, פסקל שהיה הראשון שאמר שהמצב האנושי מנוגד במהותו. בדברים של

⁴ <http://globetrotter.berkeley.edu/people5/Dreyfus/dreyfus-con1.html>

ראיון עם הוברט דרייפוס שמתקיים באוניברסיטת ברקלי, קליפורניה. (2005)

אפלטון/אריסטו שהתייחסו לטוב ולרע. לאהוב את הטוב ולהתפטר מהחלק שהולך נגדו. לרוב היה ברור שהמיינד זה הטוב ואילו הגוף זה החלק הרע. והם חשבו שאנו במהותנו מיינד ואז בא פסקל ואמר לא, אנו במהותנו גוף ובמהותנו מיינד. והגוף והמיינד במאבק ואנו נצלבים על המאבק הזה, כך אני רואה ציטוט של דרייפוס. הוא ענה לדקרט שטען "אנחנו רק מיינד, הגוף שלנו אינו אלא אובייקט נוסף ואנו יכולים להסתדר בלעדיו. פסקל שבר את החשיבה הזו עוד בשנת 1670 וקירקדארד ב 1850 לקח שוב את הרעיון ופיתח אותו. "כל מיני דברים קורים בזכות המזל - זה הפקטור האמיתי". "הגוף שלנו והיכולת שלנו להתמודד עם דברים ולתפוש זה מה שאנחנו צריכים להבין, ואז ברור שמחשבים אין להם את זה. אין להם גוף ואין להם יכולת כי אין חוקים. האינטרנט היא דוגמא יפה לחלל / מקום שבו אנו יכולים להבין מה אנו יכולים או לא יכולים לעשות ללא גוף! דרייפוס טוען שאי אפשר להיות מוכן לקחת סיכונים אם לא קיבלת בילדות חוש להבחין ולהאמין לכיוון הנכון. דרייפוס ענה על ה-ENCHANTMENT מרובטים בטענה שלא רק אינפורמציה אלא גם אינטואיציה והבנת המובן בקונטקסט חיוניים לידע האנושי. כדי להבין את הקונטקסט שבו דרייפוס חי ומבקש להעביר מסרים אבסטרקטיים וכיוון שגם אני מאמינה שביצירת אמנים וסופרים יש מרכיב נבואי (כמו ההתייחסות של דרייפוס לא.מ.פוסטר) אתיחס לשתי דוגמאות של סיפורים שנכתבו בשנות השבעים של המאה ה-20 והפכו לסרטים.

4. דוגמאות מסרטים

AI סרטו של סטנלי קובריק בבימויו של סטיבן שפילברג משנת 2001 (לאחר מותו של סטנלי קובריק) מבוסס על סיפור מדע בדיוני שנכתב על ידי בריאן ארדיס בשנת 1969 "סופר - צעצועים מתקיימים כל הקיץ". הסרט AI מתרחש בעולם בו נמס הקרח בקטבים וחלק גדול מהאדמה מכוסה במים. כתוצאה מכך הגבילו את הילודה והרובוטים מסתובבים בכל מקום. מהנדס הרובוטים אלן הובי מציע לייצר רובוט שיוכל לאהוב והחברה בה הוא עובד מתחילה לייצר רובוטים שנראים כילדים. רובוט אחד, "דיויד", מושם במשפחה שבנה נמצא בטיפול ארוך שלא יודעים אם יתעורר ממנו והאם נקשרת איליו. הם חשבו שהבן שלהם מת אך הוא חוזר. האמא קוראת לשניהם את "פינוקיו" לפני השינה. הבן האנושי מקנא ברובוט ומנסה להרוס אותו ואז האם מחויבת לזנוח אותו. הרובוט יוצא למסע לגילוי הפייה כחולת השיער שתהפוך אותו לילד אנושי כמו פינוקיו. הוא מוצא את הפיה בפארק שעשועים של דיסני שנמצא מתחת למים בקוני איילנד. הסרט מעביר מסר פסימי להחריד על האנושיות שהרסה את הטבע ועינתה רובוטים שיצרה בדמותה. יש בסרט גם יחס לנושא המיניות כאשר את רוב המסע עובר הרובוט לצידו של רובוט ג'יגולו (מודל לסיפוק) שנוצר כדי לספק נשים וכנראה גם גברים ובדרך מלמד ג'י את דיוד עובדות על האנושיים ומה הם אוהבים ב"רובוטים". הם עוברים בירידים וקניוני שעשועים מפלצתיים שמזכירים את הארנה הרומאית בימי הגלדיאטורים רק שפה הקורבנות הם הרובוטים שאין בהם יותר צורך. קניון השעשועים בו מצויים רובוטים מיוחדים לסיפוק היצרים שאותם הרכיבו בני אנוש ללא ספק מעביר מסר חד וברור ומאד מאד קרוב להגדרת המילה OBSCENE אצל דרייפוס. אלמנט "סיפור הפיות" בסרטו של קובריק מעניין כי מצביע על כך שסיפור הרובוטים אינו אלא "סיפור פיות". אך בדרך החיפוש אחר האנושיות הרובוט מרסק את האנושיות תחת משקל הפילוסופיה המכאניסטית המצמצמת והממיתה.

היות ואנו עוסקים במילה שמתייחסת למיניות אי אפשר להישאר חייב ולא להתייחס לעוד סרט שמציג פיתוח מעניין של "תבונה מלאכותית" וקושר אותה עם המין ה"אחר". אתיחס לסרטו של בריאן פורבס "נשות סטפפורד" משנת 1975 (בגרסה מחודשת ב 2004 ביום על ידי פרנק אוז עם ניקול קידמן) שמבוסס על ספרו של אירה לוין משנת 1972. הסיפור מגלה עיירה שלווה זרועה בוילות וירק עם גדרות לבנות כמו שרק החלום האמריקני יכול. אך מסתבר שנשות המדענים שעובדים במפעל בסטפפורד נעלמות ובמקומן מופיעות רובוטיות המתפקדות בצורה אידיאלית כמשרתות של המשפחה (ואפילו הילדים לא שמים לב לשינוי). הגברים, בעליהן, מתכנסים מדי לילה במועדון הגברים של העיירה ושם, כאשר אינם עובדים בחברות הביו-טכנולוגיות, ממציאים את הטכנולוגיה והדרך להחליף

את נשיהם במודלים לרוחם. יחד עם ז'ואנה, שהגיעה עם בעלה לסטפורד ועם חברתה הטובה בובי הצופים מגלים את הזוועה. האם יש משמעות לעובדה שסטפורד היתה ידועה כ"MOST LIBERAL TOWN" שבה התכנסו הנשים בקלוב מיוחד לעצמן? מספר שנים מאוחר יותר אותן נשים מעוניינות רק בעקרות בית ואיך לפנק את הבעלים שלהן. כאשר ז'ואנה מתכננת עם בובי, חברתה, לעזוב את סטפורד, הופכת בובי ל"ברבי" בעלת המראה של עקרת הבית למופת, וטוענת שזה מה שהיא רוצה. ז'ואנה מגלה שנשות סטפורד הומתו והוחלפו על ידי רובוטים שבעליהן המציאו. הופכים אותן לרובוטים לשרת אותם. הצד הגברי מאפשר לצד הטכנולוגי של האנושות חשיבות ומחפש כוח על אנושי. הוא מתעלם מהחשיבות של הנשי, האינטואיטיבי בשני המגדרים.⁵

5. עמדות בעד דרייפוס, לגבי AI דרך המשמעות ושימושי המילה OBSCENE

הארי הפלין בטקסט "ריבונות דיגיטלית: האצולה הלא גשמית של ה WWW"⁶ שהוא כותב לזכר Push Singh חוקר AI ב MIT שהתאבד, מתאר את התפתחות ה WEB הפלין מתאר את תחילת המחקר בבינה מלאכותית עוד ב 1955 כאשר קבוצה של מדענים בדרטמוט התלהבו מהאפשרויות הגלומות בשימוש במחשב סימבולי כדי למכן את כל הידע, כאשר הפרויקט עליו לא העזו לחלום היה למכן את כל הייצור. בכנס זה הכריזו שהמחקר "יתקדם על בסיס ההנחה שכל אספקט של למידה או כל פיצ'ר של אינטליגנציה אפשר לתאר במדויק כך שמכונה תוכל לחקות אותו. (מקרטי 1955) למקרטי היתה תכנית לפרמל את כל האינטליגנציה בתוך מסגרת של לוגיקה דדוקטיבית. כסף למחקר זרם מהצבא האמריקאי. מנקודת מבט פילוסופית פרוייקט הבינה המלאכותית היה אמור להיות השיא של פרויקט הנאורות, על פיה כל אינטליגנציה מוגדרת כראציונאליות טהורה ועוברת מכאני כלוגיקה טהורה (דרייפוס, 1972) אך בסופו של דבר המחקר נכשל ודרייפוס מנבא זאת כבר ב 1973 כאשר בונה את התיאוריה שלו על סמך פילוסופיה היידגריאנית בטענה שהבינה המלאכותית אינה יכולה לאחד יכולות קונקרטיות אינטואיטיביות עם ראציונאליות אבסטרקטית ופורמלית⁷

הארי הפלין משתמש במילה OBSCENE למטרה מעניינת. הוא מתאר את הכשל של מחקר ה AI ומצביע על ליוטארד כמי שמתייחס למחקר זה כאל הצלה של האנושות במידה והשמש תתפוצץ. כלומר יש פה עניין של "השרדות המין האנושי" והפרויקט הוא למצוא דרך לשרוד את האסון הזה (ליוטארד, 1991). "ההימור של תחום הבינה המלאכותית נראה OBSCENE לקפיטליסט של ימינו. למה להתעסק עם רובוטים בעלי בינה מלאכותית כאשר בני אדם יותר זולים, בייחוד בקונטקסט הגלובאליזציה הנאו- ליברלית?"⁸ הציניות של הפלין גועה מעבר לכל

⁵ Best Wives Are Artefacts? Popular Cybernetics and Robot Women in the 1970s
Susanna Paasonen, University of Turku
suspaa@utu. <http://64.233.183.104/search?q=cache:Ye1Fa-oU6bIJ:media.utu.fi/affective/paasonen.pdf+mary+daly+robot&hl=iw&gl=il&ct=clnk&cd=4>

⁶ Harry Halpin, Digital Sovereignty: The immaterial aristocracy of the World Wide Web,
<http://www.geocities.com/immateriallabour/halpinpaper2006.html>

AI failed because it could not unify the concrete intuitive and kinesthetic skills with its abstract formal rationality, or in other words, because it was a mind without a body (Dreyfus, 1973).⁷

⁸ The gambit of artificial intelligence seems obscene to the contemporary capitalist: Why bother with artificially intelligent robots if humans are cheap, especially given the destruction of Keynesianism and the advent of neoliberal

דמיון. הוא אפילו לא טורח להגיד במילים ברורות שהמחשבה הפוסט מודרנית ליברלית מדרדרת אותנו אל פי תהום שאין ממנה חזרה כי גם כיום חלק נכבד מהאנושות משמש כרובוטים לסיפוק הצרכים של חלק אחר של האנושות.

הפליין שואל אם ה"אסקטולוגיה הטכנולוגית הזו היתה נחוצה או שמה אינה אלא בדיחה קוסמית של ליוטארד. אין הוא בטוח שזו רק בדיחה לאור העובדה שגוגל ו-W3C מפנים את האנרגיות שלהם למחקר של בינה מלאכותית כעת. הפליין רואה בכך איום שהבינה המלאכותית עלולה, ללא יכולתנו להבין מה בדיוק קורה, להחליף לתמיד את הסובייקט האנושי בכוחה הלא-אנושי. (זה מזכיר את נשות סטפורד אך לא רק המין הנשי בבעיה).

הפליין מבאר שהאצולה הלא-גשמית אינה המוטור שמזיז את האינטרנט או את המחקר של הבינה המלאכותית אלא "עבודה לא-גשמית" כלומר "התשוקות הקולקטיביות של האנושות" מה שנותן לריבונות הדיגיטאלית כוח זה הצרכים והתשוקות של ה"משתמשים". הדוגמאות שהפליין מביא מתמצות ברצונו של ילד לשמוע מוסיקה אך לאור ההתפתחות שלא ניתן לעצרה של אתרי פורנו, מערכת בילינג אנונימית, תוכנות שרינג לשיתוף קבצים או הטכנולוגיה של הצילום בסלולרי כתוצאה מהשקעה עצומה ב"רצונה של האנושות" ניתן לאמוד את מימדי האסון עוד לפני שרואים את תוצאותיו. "להתנגד לתשוקות של ההמון בוב זה כמו לנסות לשחות נגד הגאות. זה הפוטנציאל של ההמון שמניע את האצולה הלא-גשמית ואלה שמבינים זאת הם אלה שמחזיקים את הריבונות"⁹

אני מאמינה שעצוב ביותר להבין מי בדיוק מחזיק בריבונות הזו. אולי לא כדאי להיכנס ברפרט הזה לנושא זה אך דיני בכך שאני מצביעה על קיומו.

אני לא נכנסת בעבודת רפרט זו להיבטים השונים שמעלות הוגות כדונה האראווי או מארי דאלי לנושא למרות שאולי יש מקום אך אין מרחב.

6. עמדת המבטלים את דרייפוס (ברובם עוסקים ב AI) וכיצד השימוש במילה OBSCENE מאפשר לבטלה ללא היסוס

לא אסקור בעבודה זו את כל ההוגים שכותבים על האינטרנט או על AI ומזכירים בכתביהם את משנתו של הוברט דרייפוס בשנים האחרונות מפאת צמצום במקום אך אתייחס לשניים שמציינים במשנתם את החיבור בין האינטרנט למושג "OBSCENE-תועבה".

במאמרו "לחשוב סייבר-סובייקטיביות: אידיאולוגיה והסובייקט"¹⁰ סוקר אריק צ'יה - "לי מאוניברסיטת טאיוואן סקירה די ממצה של ההוגים המתייחסים לאינטרנט ולהשפעתה על הסובייקטים בעידן שהוא מכנה אותו "עידן האינפורמציה 0 הסייברמרחביות של החברה" (Information Age and Cyberspatialization of society)

globalization? If one suspends one's disbelief in Lyotard's thesis, the gambit of artificial intelligence makes perfect sense if we are to wish for true immortality beyond the solar collapse, and all thought of profit is indeed instrumental to this goal. In fact, the gambit of artificial intelligence is the true end of capitalism.

⁹ הפליין.....

¹⁰ Erik Chia-yi Lee, Thinking Cyber-Subjectivity: Ideology and the Subject
Department of Foreign Languages and Literatures, National Taiwan University
http://www.isoc.org/inet96/proceedings/e3/e3_4.htm

במאמר סוקר אריק את ההוגים על פי שתי עמדות יסוד המוגדות זו לזו: אלה שמבססים את משנתם על המחשבה הפוסטמודרנית ופוסטטורקטורליסטית ומתדיינים על הזהות במרחבי הסייבר כסובייקטיביות חדשה, זורמת, הטרוגנית וניתנת לשינוי- אופטימיים ומקדמים בברכה את האוטופיה. מול אלה שמבססים את משנתם על מסורת מרקסיסטית של ביקורת חברתית ומצביעים על חוסר השוויון המהותי של "סייברספייס" שאותו מסתירים/מסווים אלה שמהללים את האוטופיה שהוא מקדם. טענתו היא ששתי העמדות לוקות בקשיים וחסרונות גם אם מספקות הארות לגבי הסוגיה של הזהות. בטענה שלא ניתן לעצור את הרכבת של ה "CYBERSPATIALIZATION" של החברה האנושית מציע אריק צ'יה-יי לי לסקור את ההוגים המתחפרים בעמדותיהם ולבדוק את הקשר שבין המכניזמים של האידיאולוגיה והמבנה המחשבתי של הסובייקט כדי לא להישאר לא רלוונטיים – העמדה הפסימית עלולה להצטמצם למחאה חלולה והעמדה האופטימית עלולה למצוא עצמה טרף לטוטליטריות בלתי צפויה בעוד ההוגים המהללים משתדלים להימנע ממנה.

אתיחס רק לאחד ההוגים אותם סוקר אריק צ'יה-יי ל. בודריארד (Baudrillard) שבונה את משנתו כל התיאוריה של גי דבורד (Guy Debord):

"תאוריית חברת הספקטקל Society of the spectacle"

(התרגום של ספקטקל במילון מכיל את האייטמים הבאים: מחזה/מפגן/ מופע ראווה/התנהגות נלעגת/השתטות) ואריק צ'יה לי משחק בפנים השונים של המשמעויות כאשר ספקטקל במשמעותו הנלעגת משמש את בודריארד להחדרת המושג OBSCENE במשמעות חברתית לכתביו. גי דבורד בתיאוריה שלו מאמין שההימצאות בכל מקום ובכל זמן והיכולות הכל- יכול של רשתות האינפורמציה ושל המדיה מקימות ("מסדרות" / " מפילות בפח") את מה שיכנו טיילור וסארין "מדיאטריקס" לערוך ולנהל (להציג ולשחק) את "המדיאטיזציה" של בני האדם וכך למנוע מהם את הטבע המהותי שלהם, את הסובייקטיביות האמיתית¹¹

"בודריארד מבסס את מושג ה obscene ביחס לתיאורית הספקטקל של גי דבורד כמאפיין נוסף של החברה הטל-תקשורתית. השוני בין הספקטקל והאובסין נמצא בכך: "החברה הצרכנית חיה גם תחת הסימן של ניכור כחברת הספקטקל ורק כך: כל עוד יש ניכור יש גם ספקטקל, משחק/פעולה ובמה (scene). זה לא OBSCENITY (פגיעה/התנהגות לא ראויה על פי המקובל / מזעזעת)-- הספקטקל לעולם אינו אובסן (במובן הצרפתי של המילה: הצגה על במה לעולם אינה פורנוגרפיה) OBSCENITY מתחילה בדיוק במקום בשבו אין יותר SPECTACLE, שאין בו יותר במה או משחק. כאשר הכל נעשה שקוף ונוצרת ראייה מיידית, כאשר הכל חשוף לאור החודר והקשוח שבלתי ניתן לשנותו של (טכנולוגיות) האינפורמציה והקומוניקציה" (1983 עמ 130) והסיבה לכך היא ש בחברת האינפורמציה נעלם המרחק בין האובייקט לסובייקט שהיה קיים בחברת הספקטקל וזה גורם לסובייקט להצטמצם ל 0 מעלות של סובייקטיביות. עבור בודריארד אין אפשרות לטעון לסובייקטיביות בחברת האינפורמציה, לפחות לא במובן המסורתי כעצמי קבוע ומחובר. אם נשאר מהעצמיות הרי מדובר בזכיזואידיות שנאבקת דרם הספקטקל ומנסה להגיע לסובייקט על במה. ה OBSCENE יש לו שני מובנים המתחרים זה בזה. מובן אחד – " OBSCENITY " שמתייחס לשקיפות העירומה של העולם או של הסובייקט החשוף ואף הנאנס על ידי התקשורת של אינפורמציה: הסובייקט הופך לאור וכלום לא נשאר. והשני – OBESITY. אריק מכנה את הטקסט של בודריארד רטוריקה קרנבלסקית (מלשון קרנבל) ואת גישתו אמביבלנטית לחברת האינפורמציה עד כדי אקסטזה " The sexual arousal of obscenity"¹² ושזה קשור להנאה הנפשית מהסייברספייס. במילים אחרות רק על ידי נבירה במכניזמים ותהליכים נפשיים נוכל להסביר את הגישה הזו של בודריארד שבמודע משפילה את חברת האינפורמציה

¹¹ Guy Debord in his believes in the omnipotence and omnipresence of information networks and media in setting up what Taylor and Saarinen would later call the "mediatrix" to perform the "mediatization" of human subjects (pp2,8) who are thus deprived of essential nature, the true self, and real subjectivity.(p.4)
¹² פוטנוט 11 לטקסט. אריק צ'יה-יי לי

אולם בו בזמן בצורה לא מודעת נכנעת לפיתוייה הבלתי ניתנים לכיבוש.¹³ במילה אחת – המילה OBSCENE מכניסה את כולם לסוג של מערבולת שהיציאה ממנה לא ברורה וגם לא ברור לאן בדיוק. אריק צ'יה-יי לי מצהיר על כך שבסוגיה של ביקורת משפילה/נכנעת בו זמנית יטפל במאמר נוסף. גם בעבודה הזו אין מקום לדון בסוגיה הזו שלדעתי עוד יישפכו עליה הררי דיונים ודיו לפני שנגיע להארה בנושא. בכל מקרה מדגיש אריק צ'יה-יי לי במאמרו את העובדה שהרעיונות של דבורד ושל בודריארד נשענים אמנם על רעיון המסורת ההומניסטית והאמונה שמהות האדם מינית/מסוגלת מטבעה. אך זה אופייני למורליסטים בכל הזמנים ובכל האיזורים ובכך מנטרל את הרלוונטיות של התיאוריה הזו בצורה מוחלטת כי הרי אין לפילוסופיה ולא כלום עם עמדה מורליסטית.

מלבד גיליתי בשיטות באינטרנט מאמר שטנה ברוח הפרוטוקולים של זקני ציון על הפילוסופים שמתייחסים למחקר הבינה המלאכותית.

ג'ון מקארתי הוציא אוסף של ביקורות ומאמרים להגנת מחקרי הבינה המלאכותית בשנת 1996

הטיעון שהעלה בראש ובראשונה היה כי כינוי המחקר הזה בשמות כמו "obscene" מאפשר לחבר אותו עם משמעות לא-מוסרית ומכאן הדרך להפריך את העמדה הזו ולהגכיח אותה פשוטה ביותר: "אפשר לצפות שיהיה נושא אקדמי שנקרא פילוסופיה של בינה מלאכותית אנלוגי לשדות מחקר קיימים כמו הפילוסופיה של הפיזיקה והפילוסופיה של הביולוגיה. על ידי אנלוגיה הוא יכול לימוד פילוסופי של מתודות המחקר של בינה מלאכותית ויצע להבהיר את הסוגיות הפילוסופיות שמועלות. אני מניח שהוא ידון בסוגיות מתודולוגיות שמועלות על ידי הוברט דרייפוס וג'ון סרל, אפילו את הרעיון שאינטליגנציה מחייבת שהמערכת תהיה עשויה מבשר. בהנחה כמה פילוסופים של בינה מלאכותית יצאו למאבק ברעיון שבינה מלאכותית אינה אפשרית (דרייפוס), שהיא לא מוסרית (וייזנבאום) ושהקונספט שלה אינו קוהרנטי (סרל) כנראה גם לא תהיה להם שום השפעה על הפרקסיס של מחקר הבינה המלאכותית יותר מאשר יש בדרך כלל לפילוסופיה של המדע על הפרקסיס של המדע."¹⁴

בטקסט קצר וציני זה נראה שז'ון מקארטי מכיר את הרעיונות של הפילוסופיה אך בוחר לתקוף אותה כמשהוא שאינו רלוונטי למדע. חוסר הרלוונטיות מתאפשר בעיקר בגלל שימוש במילים כמו "obscene" שמחברות את הטקסטים עם חשיבה דתית וחשוכה, מה שמאד עוזר למקארטי לפתח טענה מנוסחת היטב לאי הרלוונטיות של הפילוסופיה למחקר בפועל שמתרחש בתחום המדע. מקארטי ממשיך לפתח את העמדה שלו בכך שהוא מדגיש את מעמדו כסגור של התחום המדעי של האינטליגנציה המלאכותית:

"במספר הזדמנויות נבחרתי על ידי קולגות ועורכי עיתונים מדעיים להגן על המקרה של ה"אינטליגנציה מלאכותית" מפני התקפות שונות. התקפות אלו באות ממספר כיוונים:

- "אלה שטוענים ש אינטליגנציה מלאכותית אינו קונספט קוהרנטי פילוסופית. טענה זו נובעת ממסורת עתיקה על פיה הפילוסופים אומרים למדענים שאסור להם לחשוב. הוברט דרייפוס, ג'ון סרל הם דוגמאות לכך ובמידה פחותה גם ג'ון הוגלנד וג'יימס פצר. קשה להחליט אם סופרים אלו מצהירים על גבולות ההתנהגות של המחשב או שטוענים שמה שלא יעשה המחשב זה לא יחשב כאינטליגנטי."
- "אלה שטוענים שהמחקר של "בינה מלאכותית" אינו מוסרי מפני שזה "OBSCENE" ואנטי הומאני ויותר מכך המחקר מתמחה בלספק את צורכי התעשיית הצבאיות." הוא מזכיר את וויזמבאום ובלומפילד שנקודת המבט שלהם הינה אנטי מדעית והיא נפוצה בתרבות הספרות או קמין, ליוונטין ורוז שנקודת המבט שלהם היא אנטי –מדע בורגני ומבטאת דעות מרכסיסטיות.

¹³ פוטנוט לטקסט של אריק צ'יה-יי לי

¹⁴ John McCarthy

Tue Apr 23 22:16:53 PDT 1996

<http://steam.stanford.edu/jmc/aiphil/node2.html#SECTION00020000000000000000>

And I rest my case או כפי שהמתמטיקאים אומרים : מ.ש.ל. (הוכח מה שצריך היה להוכיח)

7. סיכום

מיצוי התהליך האינטלקטואלי שעברנו: אינפורמציה סימבולית כקטגוריה מטאפיזית חדשה. אינטרנט-AI - דרייפוס. בדיקת זהות אישית ואינטראקציה בין אישית בראי המילה OBCSENE שבה משתמשים הוגים ביחס לאינטרנט ולמחקר AI עשינו מהלך לקחת את הסימבולים שהם משהוא אינטר-סובייקטיבי. מניפולציה סימבולית עם תוכן מול מ.ס. בלי תוכן. אצל חומסקי נדידה למציאות פנימית. אצל אתיאל דרור ורחל גיורא – התייחסות לשפה כתהליכים סימבוליים. מעבר מטפיזי משמעוטי לא קיים בזכות הסכמה אינטר סובייקטיבית. חלק מהתהליכים המטפיזיים – סימבוליים האם אפשר להגיד שיש מציאות סימבולית?

3 שלבים בוויכוח:

1. אובייקטיבי

2. סובייקטיבי

3. ובאמצע – באופן אובייקטיבי ליחס למרכיבים השונים של המציאות – פונקציות

הנחת מוצא אחת: רובד סימבולי כחלק מהמציאות

הנחת מוצא שניה : חלק מהיצוגים הסימבוליים נושאי האינפורמציה באופן אובייקטיבי שאינו תלוי סובייקט. כחלק מההתשתית הפיזית הקיימת בעולם. הטענה שקשרים של מיפוי חלשים מוכיחה את עצמה כאשר מתבוננים במילה הספציפית הזו בעלת רבדים ושורשים שאין דרך לטפל בה בדיון טקסטואלי או רק על ידי שיח. מדברים על קשר אינפורמציה אובייקטיבי בין סימן מסוים לעובדה שהוא מייצג. האם בכלל ניתן לשאול מה מהות הקשר האובייקטיבי? האם הקשר נובע מכך שסימן X מייצג עובדה P? האם הופעה של הסימן X אומרת בהכרח שטענה P מתקיימת/אמיתית? מה זה אינפורמציה טבעית? כל השאלות האלו שהיו בראשיתן הנחות יסוד נפתחות מחדש לאור בחינת העמדות השונות וההכרה שאין לנו יכולת להתמודד עימן רק במישור האבסטרקטי.

יש הטוענים כי עמימות השפה היא בעוכרנו.

על פי רחל גיורא : מדובר בתהליך שליפה. לא רק מטפורי אלא גם הבנת התהליך הקוגניטיבי כתהליך חישובי.

האם הטענה הזו אומרת שכל תהליך פיזי הוא גם סימבולי? האם איבדנו עניין או שמא.....

יש לשאוב מהגוף את הפנטום – את השאלות של הבלתי ניתן להיאמר שמראה בסוף כיצד השפה בנויה.

בקריאה ראשונית , שנייה ושלישית בטקסט של הוברט דרייפוס נתקלתי במילה OBSCENE שישבשה עלי את דעתי. מילה זו מצומצם הקשרה בעולמי להגדרת התנהגות מינית סוטה/ שונה מהמקובל ומופיעה בטקסטים משפטיים להגדיר פורנוגרפיה ולא הצלחתי להבין מה היא עושה בטקסט פילוסופי על האינטרנט (המילה מופיעה לעיתים מאד קרובות לאחרונה בדיונים על האינטרנט ואתרי הפורנוגרפיה שמציפים אותה) ומדוע מקשר אותה הוברט דרייפוס עם בינה מלאכותית. את הדחיפה הקטנה שגרמה לי לצאת למסע החיפוש הפעיל ד"ר אלי דרזנר כאשר הציג את טענותיו של הוברט דרייפוס והביע דעתו שאם עולים על הרכבת של דרייפוס צריך לתת את הדעת על כך שכדאי לרדת ממנה בתחנה מסוימת. עליתי לרכבת בידיעה שהתחנה שבה אני צריכה לרדת אינה ידועה מראש ואין לי מושג איך אדע. התמקדתי בשאלה: מה הקשר בין OBSCENE לבין AI ? ולפתע אורו עיני - הבנתי שהמילה עצמה – OBSCENE - הינה התחנה/השער שמאפשרת לי לרדת מהרכבת של דרייפוס ולהתבונן כיצד מילים יכולות לשבש את המחשבה או אולי לפתוח בפנינו כיוון מחשבה מרתק לשימוש מושגי יסוד. לצורך כך

התמקדתי בניתוח אטימולוגי של המילה OBSCENE בעברית ובאנגלית ולאור הטקסט משמעה הצטייר, הן בעברית והן באנגלית ככיוון. חוסר הרציונאליות שהיא משדרת אפשר לי להמשיך במסע ברכבת של דרייפוס עם מטען מעניין – איך משפיע השימוש במילה על הכיוון המחשבתי שלנו בעידן האינפורמציה ואים הרכבות לא ממש עוצרות בשום תחנה.

ביססתי את הדיכטומיה בין העמדה של דרייפוס נגד AI ועל כך שהאינטרנט הוא כלי נכה לבין העמדה של אלה שמברכים על מחקר ה AI ומציגים את ה"סייברספייס" כמקום אוטופי שבו אנו (כפרסונות) משתחררים מכבלי הגוף. סימנתי, חשבתי, וערבלתי אך בבדיקה של מה שיוצא עמימות השפה לא אפשרה לי לשדר מסר קוהרנטי ולכן בחנתי את המילה OBSCENE בתחומים לא טקסטואליים בלבד. כדי להבין תהליכים שקשורים עם זהות/פרסונה אין דרך אחרת אלא לעבור חוויות ואז לנסות לנתח אותן בשפה עמומה. אחת הדרכים לכך שבחרתי היתה להתייחס לסרטים שמעלים את נושא הרובוטים ויחס החברה אליהם בסרטים על בינה מלאכותית. בסרט AI של קובריק ושפילברג משנת 2001 מקבלת המילה OBSCENE שבה משתמש דרייפוס משמעות מיוחדת. כי שם מחקר ה AI מנותק מכל חשיבה אתית. עוד יותר מפחיד הוא הרעיון שהגה אירה לזין בשנת 1972 בספרו "נשות סטפורד" שבו מחקר ה AI לא רק מנותק מאתיקה אלא גם מכל סוג של הומאניות. המחקר משפיע לא רק על המין הנשי שבעצם נעלם מהעולם אלא גם על המין הגברי שהופך למפלצת נטולת חושים. האם רעיונות אלו התפתחו כי הפילוסופיה של דקרט הוטמעה במדע ובפילוסופיה האנליטית/קוגניטיבית שצמחה ממנה? הרעיון של דקרט שניתן להוציא את הגוף (הרע) מן המשוואה של הפלט והקלט במכונת טיורינג מסדר לנו נקניקיות. HOT DOGS התייחסותי לעמדת התומכים ברעיון של דרייפוס הובילה אותי למאמר שהעלה בי את הרעיון שעדיף שהרכבת של דרייפוס לא תעצור כי אני לא רוצה בכלל לרדת. בטקסט מעניין לזכר חוקר AI שטרף את נפשו בכפו מציג הימפל ריבונות וירטואלית שמספקת את התשוקה הקולקטיבית של האנושות. מה היא התשוקה קולקטיבית, מי מוביל אותה, ואיך נראית הריבונות הוירטואלית הזו מפחיד עוד יותר מהמשחקים התמימים בעיר השעשועים של AI. משחקי מילים תמיד היו בתחום הספרות והדרמה (עוד בזמנו של שייקספיר) אמצעי להבנת מסרים חבויים בסבטקסט ולהבנת ההקשר. במאמרו של אריק צ'יה"י לי על עידן האינפורמציה והסייבר-מרחביות של החברה הוא מצליח להוכיח הוגים כבודריארד וק גי דבורד על ידי שימוש במילים בעלות מסרים מנוגדים. להפוך את המשמעות של המילה OBSCENE בכתביהם מהמשמעות שהיא אמורה להעביר (דרך מתעה ולא הגיונית) ל(אנטי מוסרית) – כי מי שמנסה להתייחס למוסריות או אתיות בעולם הטכנולוגי נחשב מידיית ל"דתי-חשון ומוסרני" ודעתו/הפילוסופיה שלו אינה רלוונטית יותר. ובכל זאת המשחק של המילים מצביע על אפשרות לנבירה במכניזמים והתהליכים הנפשיים של הוגים שמשמשים במילים בעלות רבדים ושורשים עתיקי יומין כמו OBSCENE הטקסט שנכתב על ידי ג'ון מקארתי ממשיך להדגיש את חוסר הרלוונטיות של הפילוסופיה למדע ולמחקר ה AI אך לאחר החוויה הלקוחה מסרטי AI ונשות סטפורד הרכבת של דרייפוס עלולה להישאר המקום היחיד הבטוח אם כי סוף המסילה נראה באופק. ראה נספח A

- Hubert L. Dreyfus, On the Internet , 2001,
 - Hubert L. Dreyfus, Telepistemology – Descart`s last stand,
 - http://ist-socrates.berkeley.edu/~hdreyfus/rf/Limits_of_Telepresence_6_99.rtf
 - <http://globetrotter.berkeley.edu/people5/Dreyfus/dreyfus-con1.html>
- ראיון עם הוברט דרייפוס שמתקיים באוניברסיטת ברקלי, קליפורניה.
- Best Wives Are Artefacts? Popular Cybernetics and Robot Women in the 1970s *Susanna Paasonen, University of Turku* suspaa@utu.
 - <http://64.233.183.104/search?q=cache:Ye1Fa-oU6bIJ:media.utu.fi/affective/paasonen.pdf+mary+daly+robot&hl=iw&gl=il&ct=clnk&cd=4>
 - Harry Halpin, Digital Sovereignty: The immaterial aristocracy of the World Wide Web, <http://www.geocities.com/immateriallabour/halpinpaper2006.html>
 - *John McCarthy* , Tue Apr 23 22:16:53 PDT 1996 <http://steam.stanford.edu/jmc/aiphil/node2.html#SECTION00020000000000>
 - hinking Cyber-Subjectivity: Ideology and the Subject ,Erik Chia-yi Lee
Department of Foreign Languages and Literatures, National Taiwan University
http://www.isoc.org/inet96/proceedings/e3/e3_4.htm

נספח A

בעיתון דה-מרקר מה-24 לנובמבר 2006 התפרסמה כתבה של שחר סמוחה. בשם "מסע אחר- משחק החיים". שליח העיתון, שחר סמוחה, יצא לסייר בטריטוריות הלא מוכרות של סקנד לייף (משחק אינטרנטי שמדמה עולם וירטואלי שכדי להיכנס אליו צריך לקנות זהות מעוצבת (וירטואלית) כרצונו ולשוטט בין איים ורחובות של ערים וירטואליות, להגיע לאירועים שמתפרסמים בעולם הווירטואלי אך מופיעים אמנים (מהעולם האמיתי) בהופעות וירטואליות, להשתמש בכסף וירטואלי שקונים בכסף אמיתי בעולם המציאותי. נכון ליום ראשון השבוע החליפו ידיים חצי מיליון דולר אמריקאיים אמיתיים לחלוטין בעולם וירטואלי זה המבוסס על "הרצון הקולקטיבי של הקהילה שלו". היצוא הישראלי לסקנד לייף : מועדון סקס ועיצוב אופנה. נעם בוקסבאום, כתב אחר של דה מרקר שבדק את הזווית הישראלית טוען שהישראלים עדיין לא גילו את המשחק הווירטואלי הזה ונכחותם לא מורגשת עדיין אך הדמויות האמיתיות שמנהלות בעולם וירטואלי זה מועדון סקס ובוטיק לעיצוב המראה הפיסי והלבוש הן ישראליות. "הדמות העומדת מאחורי האוואטר, או שם הדמות, של לילי הופמן במציאות – מעדיפה שלא להיחשף בשמה האמיתי, אך לולי כבר זכתה לחשיפה שלה בזכות עיסוקה כבעלים של ברבי - מועדון הסקס הראשון והפופולארי בסקנד לייף. המועדון מציע מגוון של גירויים וירטואליים, החל בהופעות סטריפטיז, דרך מפגשים אינטימיים וכלה בכל סוג של סטייה, כל עוד היא נעשית בהסכמה הדדית. כמובן, לא מדובר בתענוגות חינם, ולולי מגלה שרווחיה מהמועדון, המעסיק כ-100 עובדות, מגיעים לכ-500 דולר אמריקאי בחודש, "זה מכסה לי את שכר הדירה", היא מציינת. "המועדון פונה לקהילה של סייבר ופחות לצרכנים רגילים של שירותי סקס" מסבירה לולי, "אני לא רוצה בחורות בטווח מדי, כי הלקוחות שלי ברמה גבוהה" עם זאת" אני לא יכולה להסביר מה מגרה אנשים בשתי דמויות מצוירות שעושות סקס" היא מודה. בכל מקרה בעבורה מדובר בעסק: " אם זה מזרים לי כסף - שיבושם להם". לולי טוענת שהיא במשחק כבר יותר משנתיים אך רק לאחרונה התפתחה בין השחקנים בסקנד לייף מודעות לפוטנציאל העסקי של המשחק, אז גם עברה לולי לעסקי הסקס. כיום לולי מבלה במשחק פחות, ואת המועדון מפעילות במקומה

מנהלות בשכר, שאחראיות לגיוס כוח אדם, להכשרה ולתחזוקה שלו. יש לי כל מיני סוגים של עובדות, בעלות משפחה, מבוגרות וצעירות. אם אני יודעת שעובדת שלי היא גבר מחוץ למשחק - היא תעוף, אבל אם מישהי מתנהגת ומשחקת כמו אישה אי אפשר לדעת" אומרת לולי. "בסקנד לייף יש המון אפשרויות ליזמות, אבל עכשיו המשחק גדול יותר וגם התחרות בין העסקים גוברת" היא מספרת. יש לה גם חזון עסקי שאותו היא מסרבת לפרט, ורק מגלה שרכשה אי קטן יחד עם שותפתה הבריטית. אתהאי, שעלה 1200 דולר אמיתיים הן מיהרו לרכוש באחרונה לפני העלאת מחירי הקרקעות שיזמה הנהלת המשחק. הן מתכננות להקים באי מועדון חדש, שבו יוכלו לארח עד 100 לקוחות בכל רגע נתון – במקום 40 כיום. תוכנית נוספת שלהן כוללת שיווק באתרי אינטרנט חיצוניים למשחק, במטרה להגיע ללקוחות שאינם שחקנים קבועים באתר.¹⁵

¹⁵ דה מרקר וייק, יום שישי 24 בנובמבר 2006 עמ' 18-21